

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Птушкіна К.В.,

*студентка юридичної кафедри
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: ptushka_ka@ukr.net*

Олійник О.Б.,

*д.ю.н, д.ф.н., професор, академік Академії наук вищої школи України,
заслужений працівник освіти України, лауреат нагороди імені Ярослава Мудрого
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: oliinykob@krok.edu.ua*

Згідно ст. 13 Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання [1]. На виконання цієї вимоги згідно зі ст. 20 ГК України кожний суб'єкт господарювання та споживач має право на захист своїх прав і законних інтересів шляхами, визначеними нормами чинного законодавства [2]. Саме виходячи із норм цієї статті, способами захисту прав і законних інтересів зазначених суб'єктів є: - визнання наявності або відсутності прав; - визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемляють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; визнання недійсними господарських угод із підстав, передбачених законом; - відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; - припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; - присудження до виконання обов'язку в натурі; - відшкодування збитків; - застосування штрафних санкцій; - застосування оперативно-господарських санкцій; - застосування адміністративно-господарських санкцій; - установлення, зміни і припинення господарських правовідносин; - інші способи, передбачені законом [3, с. 92].

Захист прав суб'єктів господарювання - це система передбачених законом заходів, які здійснюються уповноваженими особами або суб'єктами господарювання з метою відновлення порушених прав, усунення перешкод у реалізації цих прав, запобігання вчиненню таких порушень у майбутньому та притягнення винних осіб до відповідальності. Використання цього поняття допоможе зрозуміти сутність та зміст захисту прав суб'єктів господарювання та сприятиме удосконаленню відносин, які виникають у разі порушення прав цих суб'єктів.

Існування різних підходів до розуміння поняття захисту прав суб'єктів господарювання, спонукає виокремити його ознаки, які, у свою чергу, допоможуть з'ясувати сутність самої категорії: - мета захисту, а саме відновлення порушених прав, яка одночасно є й призначенням захисту, оскільки захист має значення тільки за умови можливості й бажання особи, чії права порушені, відновити свої права, що обов'язково повинно бути здійснене при їхньому захисті. При досягненні мети захисту значимим є максимальне

дотримання при цьому інтересів суспільства; - забезпеченість захисту вповноваженими державними органами, серед яких - господарські й адміністративні суди України; органи прокуратури, Міністерства юстиції України, податкові органи, органи захисту прав споживачів, охорони праці, Антимонопольного комітету та інші; - наявність способів, за допомогою яких уповноважені державні органи захищають права суб'єктів господарювання. Здійснення права на захист належного суб'єкту господарювання права чи охоронюваного законом інтересу та саме виникнення цього права та інтересу ґрунтується на факті їх порушення, оспорювання чи не визнання, що може бути водночас визначено як підстава для захисту прав суб'єктів господарювання [4, с.7].

В свою чергу, важливим аспектом захисту прав суб'єктів господарювання є спосіб та форма захисту. Захист прав суб'єктів господарювання може здійснюватися за допомогою юрисдикційних та позаюрисдикційних форм. Юрисдикційний захист здійснюється відповідними державними та іншими органами. Позаюрисдикційні форми захисту полягають у застосуванні самими суб'єктами господарювання передбачених законодавством способів захисту своїх прав.

Відповідно до Глави 3 ЦК України визначені форми захисту цивільних прав та інтересів залежно від суб'єкта, що його здійснює: захист судом (ч. 1 ст. 16 ЦК), захист, що здійснюється Президентом України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування (ст. 17 ЦК), захист цивільних прав нотаріусом (ст. 18 ЦК), самозахист (ст. 19 ЦК) [5].

Форми та способи захисту порушених прав суб'єктів господарювання набувають все більшої актуальності у зв'язку із оновленням господарського законодавства, дією ГК України, трансформацією самих способів в умовах розвитку ринкової економіки.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Парламентське видавництво, 2006. – 21 с.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Григорчук М. В. Органи захисту прав і охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання / М. В. Григорчук // Економіка та право. - 2016. - № 3. - С. 90-97
4. Григорчук М.В. Захист прав та охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання: матеріальний та процесуальний аспекти / М.В. Григорчук // Теорія і практика правознавства - 2017. - Вип. 1 (11). – С. 1- 13
5. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>